

UNITÁŘSKÁ MORALITA

TÉMA ČÍSLA:

**VÍRA.
DÁVÁ JISTOTU?**

2

Sešit A

2017

Sešit A

■ Úvodem Rok se s rokem sešel <i>Josef Musil</i>	3
■ Poděkování úvodem Roku 2016, jaký jsi byl? Roku 2017, poslyš, co si od tebe přeji <i>Sofia Pavala</i>	5
■ Rozhovor Norbert Fabián Čapek O sobě <i>Norbert Fabián Čapek</i>	8
■ Víra. Dává jistotu? Můj dům na skále <i>Luděk Pivoňka</i>	13
Job a boj a jistota víry <i>Sofia Pavala</i>	16
Víra. Dává jistotu? <i>Libor Mikš</i>	22
■ Poezie Víra <i>Pavla Vaňková</i>	28

Sešit B

■ Víra. Dává jistotu? Úryvky z poezie o životě, jistotě a víře <i>Markéta Drtinová</i>	30
Nikdy nebudu vyhozen z kola ven <i>Jiří Kloboučník</i>	32

■ Recenze knihy Víra bez jistoty, či jistota bez víry? <i>Jan Všečetka</i>	33
■ Dobrá zpráva Vznikla obec unitářů v Ostravě <i>Libor Mikš</i>	36
■ Liberecký kulturní objektiv Jana Šrajera Úspěšný taneční horor Jekyll & Hyde, Strhující první poválečné uvedení opery Thad's, Výborně zpracovaný liberecký Absolvent <i>Jan Šrajer</i>	39
■ Čtení na pokračování Poema o Miguelu Servetovi <i>Josef Musil</i>	43
■ Meditace Objevil jsem nekonečné krásy v Tobě, Bože <i>Karel Hašpl</i>	50
■ Poděkování na závěr Radost ze setkání, Jak jsem si počel <i>Sofia Pavala, Josef Musil</i>	51

Dobrý den, náš milý čtenáři,

téměř rok se s rokem sešel od dubnového vydání prvního čísla Unitářské mozaiky, které jsme původně vyhlásili jako dvouměsíčník, a ty se teď jistě ptáš, proč jsi na druhé číslo čekal tak dlouho.

Zajisté si vzpomínáš na preambuli předchozího čísla, v níž Sofia (tehdy Kučerová, nyní Pavala) a já (Pepa, tehdy Musil, nyní stále Musil) jsme psali o cílech obsahové stránky Unitářské mozaiky. Ty všechny stále platí. Snad ti zůstalo v povědomí, že Sofia a já jsme hned v úvodu vyznali, že „oba věříme v Boha, máme ho rádi; oba nás hluboce oslovily myšlenky Norberta Fabiána Čapka, a proto jsme přijali českou unitářskou víru; oba jsme tedy unitáři a jsme na to hrdí“. I to samozřejmě platí. Také jsme vyzvali naše sestry a bratry, aby nám psali, co dělají ve svých obcích. Ani na tom se nic nezměnilo.

Proč tedy taková prodleva?

Sofia se právě připravuje na konferenci v USA, a proto zkusím odpovědět sám. Skutečným autorem prvního čísla bylo nadšení. O tom, že chystáme nový časopis, se mezi unitáři mluvilo už od začátku loňského roku, těšili se na něj a ochotně psali texty.

Druhé číslo postihla známá nemoc, která postihuje cokoliv, co má po počátečním nadšení pokračovat. Nadšení tvořit se poněkud promění v nadšení přijímat. Čtenářů jsme měli, a doufám, že máme, hodně. Obtížnější to bylo s některými autory. Ne že by nechtěli psát, ale už jim na tvorbu pro Unitářskou mozaiku nezbývalo tolik času. Je to naprosto pochopitelné, a my situaci podcenili. Neměli jsme vytvořený systém, jenž se v minulých letech osvědčil například v Unitářských listech. My, kteří vydání zajišťujeme, jsme dělali chyby ve vzájemné komunikaci a poměrně dlouho jsme si to neuvědomovali. Především ale scházel pevně ukotvený tým spolupracovníků a závazné termíny, pořád se na něco čekalo a tím se vydání posouvalo a posouvalo, až ses, milý čtenáři, dočkal až teď.

Je to pro nás velké ponaučení a pracujeme na vyřešení problémů. Naštěstí je téma tohoto čísla natolik nadčasové, že k vydání obstojí všechny texty, které nám autoři postupně zaslali. To téma zní: „Víra. Dává jistotu?“

Copak víra, ta mně určitě dává jistotu v mém existenciálním působení na světě, jen nějak nemohu momentálně najít jistotu ve stanovení nějaké pravidelnosti

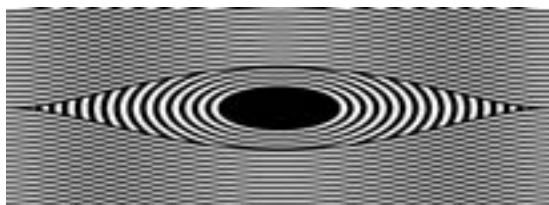
dalších čísel Unitářské mozaiky. Dvuměsíčník si v této fázi už nemůžeme dovolit slibovat, snad někdy příště. Nejvhodněji se nám jeví názor našich příznivců, abychom zatím, než vyřešíme záležitosti pevnější redakce, prohlásili Unitářskou mozaiku za občasník, snažící se ze všech sil nebyť už ročenkou. Nuže, jsme tedy občasníkem a budeme pracovat na tom, aby se z něj časem stal „pravidelník“.

Na druhou stranu má roční prodleva i svoji výhodu. Vzniklo vlastně unikátní retrospektivní číslo, které shrnuje myšlenky i postřehy z dění loňského roku. Není od věci porovnat je se současným stavem. Když příspěvky nyní pročítám, zjišťuji, že jsou vlastně všechny víceméně pozitivní, a jelikož dobrého bývá zpravidla pomálu, potěšme se jimi. Nehledě k tomu, že tentokrát si, milý čtenáři, užiješ pořádné dávky textů.

Na závěr úvodu minulého čísla jsme děkovali autorům, a úvodní poděkování nechť se stane naší tradicí. Tentokrát děkujeme nejen všem autorům, ale i čtenářům, kteří na vydání tohoto čísla trpělivě čekali. Náš velký dík patří také duchovnímu Ludku Pivoňkovi za jeho objev vpravdě archeologický. V legendárním unitářském časopise Cesty a cíle našel sedmasedmdesát let starý rozhovor se zakladatelem Náboženské společnosti českých unitářů Norbertem Fabiánem Čapkem, který s ním vedli s největší pravděpodobností jeho spoluredaktoři. S úctou tento rozhovor přetiskujeme domnívající se, že potěší i současné čtenáře.

A nyní předávám slovo Sofii, duchovní Liberecké obce unitářů vydávající Unitářskou mozaiku. Sofia si už prvního ledna 2017 připravila mnohá poděkování za vše dobré, co se událo loni, a poté přednese přání do letošního roku, z něhož ještě čas mnoho neukousl. Myslíme si, že díky není nikdy dost, a proto poděkováními zakončíme i toto číslo.

Srdečně zdraví Pepa,
5. února 2017

Když se ohlédnu za uplynulým rokem, mám z něho radost. Opravdu! Podařila se nám společně spousta dobrých věcí. Kromě mého zásadního prvního dobrého kroku, tedy, že jsem se v dubnu přestěhovala z Prahy do Liberce a mám tady útulné „soví bYdýlko“, jsme zvládli získat dva granty, díky kterým jsme mohli realizovat tvůrčí dílny pro děti s názvem Doba Karla IV. očima dětí.

Naši malí přátelé se během několika dní učili různé techniky malby na dřevěnou desku se středověkou tematikou. Tento projekt vznikl za podpory Ministerstva kultury a myslím, že si ho jak děti, tak dospěláci hezky užili... Oslavy 700letého výročí narození Karla IV. liberecká Unitaria podpořila, několik přednášek na toto téma se uskutečnilo v Liberci a další v pražském Hmateliéru Okamžik, centru pro nevidomé, kde jsem společně s arteterapeutkou připravovala přednášku o architektuře. S pokorou musím říci, že celá tato akce byla pro mě velkým poučením..., jsem za takovou zkušenost vděčná.

Také jsme zařadili do stálého a pravidelného programu i muzikoterapii díky vynikající lektorce Pavlíně Rejlkové, z výtvarných technik u nás proběhl kurz enkaustiky, pletení adventních věnců, z literární oblasti již 3. ročník tradičního literárního večera Dlouhý Most. Velký adventní výlet se Šaránkem do Bautzenu možná začal budoucí tradici předvánočních společných výletů, protože byl moc fajn.

Ale hlavně, za co chci hlavně velmi poděkovat:

Podařilo se nám uskutečnit větší adventní hudební podvečer s poezií a hudbou písničkářky Kayi, který se lidem líbil a měli z něj radost, což je důležitá věc. Milan Lukavec, básník, který je celoživotně na vozíčku, byl osobně přítomen a mně bylo velkou ctí poznat jeho tvorbu a být jeho radosti svědkem. Kdo jsi tam byl, jistě jsi tu atmosféru cítil. A za to chci poděkovat celému našemu organizačnímu týmu. Výtěžek z této akce byl určen Domovu sv. Moniky pro matky s dětmi v tísní; děkuji každému, kdo nás pro maminky a děti finančně podpořil!

ROKU 2016, JAKÝ JSI BYL? ROKU 2017, POSLYŠ, CO SI OD TEBE PŘEJI

Sofia Pavala

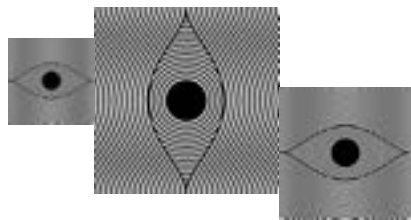

Chci poděkovat i vám, všem cukrovíčkářkám, které jste se zúčastnily pečení cukroví pro domovy. Na začátku prosince 2016 jsme vyhlásili akci pečení cukroví pro domovy seniorů v Liberci a den před Štědrým dnem jsme vezly v několika taškách takovou hromadu cukroví, že mě to až samotnou překvapilo. Letos jsme nadělili cukroví Domovu „Bára“. Takže za všechna cukrovíčka a dobrůtky pro Barušku moc děkuji.

Děkuji za to, že existují na světě lidé, kteří chtějí udělat radost něčím dobrým. Děkuji za krásný a dobrý rok 2016, se všemi jeho teplotními výkyvy, děkuji za slunce i dešť, protože všechno spojuje duha. Ta je současně nebeskou klenbou a vzniká jen díky střídání slunce a deště, dvou protichůdných sil. Není nic důležitějšího než naučit se v sobě objevit duhu, vnitřní duchovní duhovou vyváženost. A navázat tak spojení s nitrem a se sebou samým.

Vím, že je to náročné, zvláště v této době, která klade nesmyslné požadavky a svými nároky tak krade náš soukromý čas. Nutí nás být neustále online, stále ve střehu. Požaduje po nás čekat na zvuk mobilu, být stále k dispozici. Nenechte si krást čas, protože ten vám už nikdo nevrátí. A to, že jste připraveni okamžitě reagovat na jakýkoli požadavek okolního světa, to ve výsledku nikdo neocení. Z neustálého „být k dispozici“ začnete být nutně frustrovaní.

Nenechte se takto okrádat. Najděte si každý den okamžiky jen pro sebe... Vaše niterné dítě bude mít radost, protože se začnete zabývat taky chvíli jím a konečně mu třeba budete naslouchat. Shromažďujte si takové chvíle, protože to je vaše pravé duchovní bohatství, které vám nikdo nikdy nevezme. O spotřební věci můžete snadno přijít. Auto někdo ukradne, dům může shořet. Ale na tom nezáleží. Podstatné je, aby nevyhořelo vaše nitro, aby vám nikdo a nic nekradli váš niterný čas, protože to je dobré dobro, které vám skutečně absolutně patří a je jedině vaše. O všechno můžete přijít, o toto jedině a nejcennější nikoliv. Vnitřní světlo je vaší potravou a dobrůtkou, díky němuž jste lidé, a nikoliv spotřebitelé...

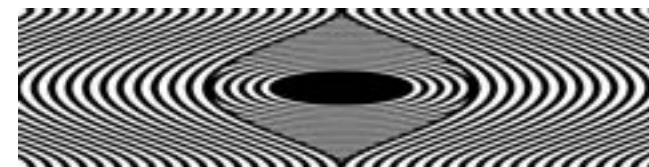
Do roku 2017 bych vám, milí čtenáři Unitářské mozaiky, ráda popřála: Budte živí lidé! Ne jen přežívající. Každý z vás se staň živým člověkem! Každé ráno získáváme novou příležitost udělat v čase, který nám byl darován, to, co chceme. A po celý zbytek života, každý den ráno, budeme ten dar dostávat znovu a znovu. Rozbalte ho v letošním roce co nejdříve a pak ho rozbalujte každý den a každé ráno znovu a znovu!!! A pak se jednoho rána probudíte, otevřete oči a uvidíte duhu...

Dovolte mi podpořit svoje přání slovy básníka Jaroslava Vrchlického:

Za trochu lásky šel bych světa kraj,
šel s hlavou odkrytou a šel bych bosý,
šel v lednu, ale v duši věčný máj,
šel vichřicí, však slyšel zpívat kosy...

ALE TAKÉ:

Chci žít, chci žít!
Chci světlo, ať pálí,
chci ruch a bouři, byt s rozdrceným čelem,
ne tichý rybník...
Proud chci, jenž se valí,
chci žít jásoty a chci žít žaly,
chci vlastním katem být i Spasitelem...

NORBERT FABIÁN ČAPEK

O SOBĚ

Rozhovor se zakladatelem
českého unitářství

čbr. Farář A. Bílý v Praze, mě uvedl mezi baptisty, kde jsem prožil přerod popsany v mé knize „K slunnému břehu“ na str. 45. a 46. Na jaře 1888 chtěl jsem navštívit Budapešť, ale zastavil jsem se v Bratislavě. Tato zastávka trvala tři roky. Odtud jsem šel do Německa, místo do Pešti.

V Bratislavě jsem byl v duchu ustavičně ponoukán, že musím něco dělat, aby také více lidí poznalo onu cestu nového duchovního života, kterou jsem nastoupil.

Začal jsem v domě jedné slovenské rodiny (u Sirotků), kde jsem byl ubytován. Nejprve jsem pozval děti, potom dospělé, pak sousedy, až dům nestačil. Najal jsem nablízku prázdnou hospodu, s pomocí přátel ji vyčistil, židle a prkna k sezení vypůjčil nebo koupil, a začala regulérní misijní činnost. Brzo byla zorganizována Nedělní škola pro děti, pěvecký sbor a sdružení mládeže. Občas byl povolán kazatel A. Meereis, aby křtil a sloužil Večeři Páně. Tak vznikl samostatný sbor s několika stanicemi. Kazatel Meereis přistěhoval se s rodinou do Bratislavy, já šel na studie do Hamburku. Tak začala moje cesta duchovního.

2. Jak jsi se stal unitářem?

Byla to vlastně otázka vývoje. Smýšlením byl jsem unitářem dávno, než jsem přišel s unitáři do styku. Mezi organizované unitáře mě uvedl prof. Masaryk na světovém kongresu unitářů v Berlíně roku 1910, jehož se účastnila také paní Masaryková. O tomto kongresu jsem napsal několik článků, jmenovitě do „Pravdy“ – přílohy Nového lidu – (19. srpna 1910 a následující), do olomouckého „Pozora“ a jinam. V časopise „Pravda“, který měl tehdy hodně přes 100 000 odběratelů, jsem důsledně šířil unitářskou myšlenku, jak se může každý přesvědčit i dodatečně.

Dá-li Bůh, chtěl bych v klidnějších dobách vypsát podrobněji své styky s unitářskými organizacemi. Velmi bych si přál, kdyby se našel někdo s dostatečnou erudicí historickou, aby prozkoumal a vypsál unitářská hnutí mezi Čechy od nejstarších dob a osudy deistů a jejich pronásledování za císaře Josefa II.

3. Tvoje činnost před odjezdem do Spojených států r. 1914?

Mezi r. 1898 až 1912 působil jsem na Moravě a na Slovensku, zakládaje a organizuje baptistické sbory, které patří dnes k Jednotě českých evangelických církví. Již od založení týdeníku „Nový lid“ v Brně byl jsem jeho spolupracovníkem, a roku 1912 věnoval jsem se cele žurnalistické činnosti jako redaktor „Nového lidu“ a „Pravdy“. Zároveň jsem vydával samostatně měsíční revui „Talent“. Poslední číslo vyšlo počátkem března 1914; brzo nato jsem odejel do Ameriky.

4. Co bys zdůraznil ze své poradní činnosti?

Je mnoho lidí citově nevyrovnaných a duševně rozervaných. Žijí jaksí na povrchu a hlubší smysl života nepoznali. To je příčinou, že při těžkostech a zápasech snadno se zhroutnou. Strach, smutek a starosti všeho druhu jsou nejčastějšími škůdci lidského štěstí. Zlobivost a mrzoutství, zbytečné rozčilování a přepínání nervů doplňují tyto neblahé stavy. Jsou to stavy, které nutno léčit, ale není dost léčitelů. Bude ještě hůř. Více lidí bude vyšinuho z duševní rovnováhy. Bylo by zapotřebí duševních klinik a poraden. Je nás málo, ale stačili bychom vykonat trochu víc, kdyby o tom věděli právě nejpotřebnější. Často přijdou lidé s věcmi, které patří buď právníkovi, anebo lékaři neduhů tělesných. Bylo by záslužné, kdyby u nás byla založena alespoň jedna škola pro vzdělání duchovních poradců!

5. Tvoje literární činnost. Které knihy jsi napsal a kterou z nich považuješ za nejhodnotnější?

Psal jsem pod nejrůznějšími pseudonymy, zdarma i za honoráře, z pouhého nadšení a také z důvodů existenčních. V Americe jsem dokonce psal pro některé „spisovatele“, kteří měli více peněz než literárních schopností; já potřeboval jejich peníze, oni moje literární práce. Jednou jsem dokonce napsal velký padesátisetitový „historický“ román za 500 dolarů. Pokud se pamatuji, napsal jsem pod svým jménem tyto knihy: „Úryvky z dějin kaceřovaných křesťanů.“ „Jak poznám vlohy a náklonnosti člověka.“ „Cestou k obrodě“ „Spiritism.“ „Nová brázda.“ „Rytmus tvůrčího života.“ „Manželství.“ „Typologie.“ „K slunnému břehu.“ „Die skrben Prinzipien der moderen Menschenkunde.“ Menší anglickou práci o výchově, která vyšla v Bostonu. Nejhodnotnější knihu chci teprve napsat.

Napsal jsem nespočítaných článků a drobných spisků česky, slovensky, německy a anglicky. Byl jsem redaktorem měsíčníků: „Slova pro život“ a „Probuzení“, „Pramen“ a „Talent“, „Moravský bratr“, „Mysl a srdce“, „Cesty a cíle“, týdeníků: „Nový Lid“ a „Pravda“, „Besedy ľudu“, deníku „Slovák“ v Americe.

6. Četl jsi mnoho knih duchovních a církevních; které působily na Tebe nejsilněji, ať kladně, či záporně?

Nejsem člověkem jedné knihy. Kdykoli v životě mě zaujal některý problém, hleděl jsem získat každou dosažitelnou knihu, pro i proti, až jsem dospěl k hranicím poznání. Zájem pak ochladl, a vynořil se nový problém. Tak se to opakovalo, že jsem na konec nevěděl, co s knihami a kde je umístit. Stěhování bylo tím velmi ztíženo, zvláště přes oceán. Nejdříve a nejvíce jsem se obíral biblí, a nejvíce bojů mi způsobilo církevní učení o její neomylnosti, jmenovitě při studiu jejího vzniku a při srovnávání se svatými písmi jiných národů, nežidovských.

Vždy mě nejvíc zajímaly knihy, které jednaly o něčem, co lze přítomně prožít, vyzkoušet, uplatnit a na čem lze dále pracovat. A z tohoto hlediska jsem hleděl i na minulost. Co jiní prožili, co kdysi se událo, mě zajímalo, pokud to nabádalo zkusit něco podobného nebo lepšího v přítomnosti. Říkávám: Zázraky se buď dějí dodnes, nebo se nikdy neudály. Bůh se projevuje dodnes, nebo se nikdy neprojevív. A není budoucnosti, která by organicky nevyrostala z přítomnosti.

Ačkoli jsem vždy toužil po universálním vědění, a sotva bylo oboru, abych se nebyl hleděl o něm alespoň všeobecně informovat, ze všeho nejvíc mě zajímalo studium člověka po všech stránkách. Podle hesla: Poznej člověka, a poznal jsi hlubokosti božské! Od studia zevních tvarů, od fysiognomie, jsem se věnoval víc a více studiu duše, zvláště pak jejích skrytých a dosud obecně málo známých sil a možností.

7. Která událost nebo co působilo v Tvém životě na Tebe nejmocněji?

Buď bylo takových událostí trochu mnoho, anebo jsem byl často příliš citlivý. A potom, člověk nevyjevuje některé, třeba nejsilnější zážitky nikdy a nikomu. Více namátkou vzpomínám na jeden pozitivní a na jeden negativní zážitek. Prvým negativním zážitkem byl, když mě kostelník (bylo mi asi 10 let) vyhodil z kostela, vlastně ze sakristie, protože jsem nechtěl lhát a klamat. Jako ministranti měli jsme odevzdat do společné pokladny, co jsme dostali při křtech, svatbách a pohřbech. Pokladničku měl kněz, který rozdělával měsíční příjem všem stejně. Bylo však zvykem, že někdo z 20 krejcarů odevzdal třeba jen tři a ostatní si nechal. Protestoval jsem; kluci to žalovali kostelníkovi a ten mě vyhodil se slovy: To se vždy dělalo, a ty nás nebudeš učit. Nechtěl jsem dále chodit do kostela, když se tam musím

lhát, ale otec mě donutil jít. Druhý den žádný z ministrantů nepřišel, kostelník musel sám ministrovat. Děkan mě v kostele zahlédl, a musel jsem znovu nastoupit a dále sloužit. To byl začátek mých pochybností.

Nejsilnější pozitivní zážitek jsem popsal v knize „K slunnému břehu“ na str. 46.

Některé zvláště silné zážitky, které zároveň posílily vědomí o skutečnosti jiného světa, měl jsem při experimentálních výzkumech jevů parapsychologických, o nichž je těžko psát.

8. Kdy a jak se projevilo Tvoje hudební nadání a láska ku zpěvu? Pěstil jsi nějak hudbu a zpěv?

Nevím o době, kdy by hudba a zpěv nebyly silně zabíraly moji mysl. Otec krejčř šil řídícímu a já za to dostával denně jednu hodinu zpěvu a jednu hudby. Nejprve jsem pískal na klarinet, potom hrál na housle, později jsem se učil na flétnu, hoboj, lesní roh a harmonium. Při tom to zůstávalo. Nahlédl jsem trochu do nauky o harmonii, kompozici a kontrapunktu, ale mnoho toho nebylo. Zůstalo mnoho neukojené touhy. Hrával jsem také ve sboru. Jeden čas jsem sám vytvořil hudební sbor a několikrát pěvecký; smíšený, mužský, a ženský a dětský sbor. Snad jen náhodou jsem se nestal kapelníkem.

9. Napsal jsi už mnoho písní a složil k nim i nápěvy. Jak je tvoříš?

Nevím, kolik písní jsem napsal. Bude jich kolem dvou set. Jsou to písně pro pěvecké sbory, jiné pro lidový zpěv při bohoslužbách, jiné dětské a také příležitostné. Zprvu jsem je nepodpisoval, proto se stalo, že se jiní podepsali pod moje písně a vzdávali je za své. A jednou, když jsem jednu ze svých starých písní pozměnil podle svého nového poznání, bylo mi vytknuto, že vykrádám písně jiných autorů. Tyto moje písně jsou roztroušeny ve zpěvnících různých církví. Samostatné zpěvníky, kde bylo nejvíc mých písní, jsou tři: Slavíček, Duchovní písně a posledně Písně Svobodného bratrství. Zpočátku jsem psal pouze texty na cizí nápěvy. Nebyl jsem však s tím spokojen, neodpovídalo to mým zásadám a poznatkům hudebním a pěveckým. Podle mého přesvědčení mají nápěv i slova tvořit jeden organicky nerozlučný celek a mají mít stejný vnitřní rytmus a stejnou melodickou i hláskovou zbarvení. Obsah slov i nápěvu má se kryti ve všech verších stejně. Melodie má vyjádřit hudebně obsah, a obsah slov má básnický vyjadřovat melodii.

Jak je tvořím? Někdy lehce, jindy s námahou. Někdy za dlouhou dobu nevytvořím nic, kdybych sebe více se namáhal, jindy jsou slova i nápěv věcí okamžiku, takže je ani nestačím zachytit, a co mi uniklo, pak namáhavě doplňují. Na nejdělnější písně jsem se nádenicky hmoždil týdně, a pak jsem ji hodil do koše. Dětské

přísně jsem tvořil s dětmi. Hrál jsem si s nimi, nabádal je něco zazpívat, dal třeba podnět, jak by se to a ono zpívalo; když byla píseň hotova, zase jsem ji zkoušel s dětmi, zdali „chytí“, a podle toho jsem ji nechal nebo opravil, nebo zahodil. Pro děti je velmi těžko vytvořit dobrou píseň.

10. Jaké názory máš o lidském „štěstí“?

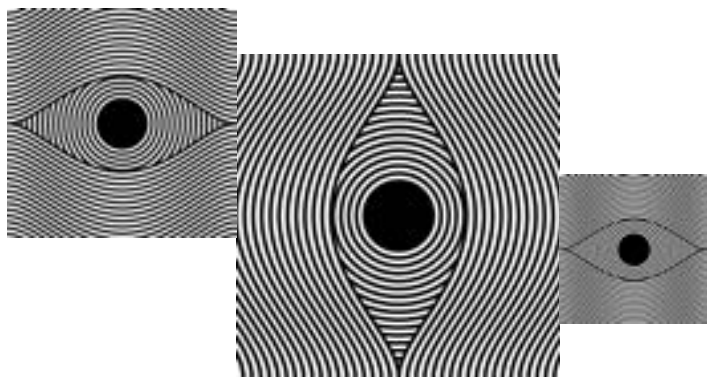
Štěstí je ona kapička navíc, než si člověk přál. Štěstí není v tom, co člověk má, ale jak to má, jaké představy si o tom tvoří a jaký citový vztah k něčemu má. Potkávám zámožné a zdravé, kteří jsou nešťastní, a poznal jsem dost chudých i nemocných, kteří se měli za šťastné a byli plni humoru. Štěstí je tedy věc individuální a souvisí ponejvíc s tím, jaký postoj člověk zaujímá k životu a jak umí žít.

11. Co bys chtěl ještě vykonat?

Nemohu říci, že bych byl se svými životními výkony a úspěchy spokojen. Často mi přicházejí na mysl slova Svat. Čecha: „Já ve svém šiku bojovník byl chabý.“ Nejednou jsem ustoupil, kde jsem měl bojovat, a nejednou bojoval, kde jsem měl tiše sedět.

Vždy znovu říká mi „vnitřní hlas“, že mám ještě to a ono vykonat, dodělat, popřípadě i začít, ale „pokušitel“ právě tak často říká: Udělej cokoli, někdo to pohaní. A přece vždy znovu si říkám, co jsem v písni vyjádřil: „Jen dál, jen dál, za pluhem pospíchám, než den se s nocí políbí, svou brázdu vyorám.“ A na té brázdě, kterou orám a ještě hodlám dále orat, bych si jednou přál umřít. –

Cesty a cíle, r. 1940, str. 98–100, 111–113

„A tak každý, kdo slyší tato má slova a plní je, bude podoběn rozváznému muži, který postavil svůj dům na skále. Tu spadl příval, přihnaly se vody, zvedla se víchřice, a vrhly se na ten dům; ale nepadl, neboť měl základy na skále. Ale každý, kdo slyší tato má slova a neplní je, bude podoběn muži bláznivému, který postavil svůj dům na písku. A spadl příval, přihnaly se vody, zvedla se víchřice, a obořily se na ten dům; a padl, a jeho pád byl veliký.“

Když Ježíš dokončil tato slova, zástupy žasly nad jeho učením; neboť je učil jako ten, kdo má moc, a ne jako jejich zákoníci.“ (Matouš 7, 24–29)

V této části Matoušova evangelia se mluví o dvou mužích a jejich touze postavit si dům. Jeden byl rozvázný, který si postavil si dům na skále, a druhý bláznivý a ten si postavil dům na písku. Kdybychom se měli rozhodnout, jak bychom si postavili svůj dům my, asi bychom příliš neváhali a postavili bychom si ho raději na skále než na písku. Věc vypadá velice jednoduše, a přesto často v životě děláme i mnoho nerozumných rozhodnutí. Například občas poněkud lehkovážně nakládáme se svým životem a rádi si ho stavíme na nejistém podkladu. Mohu tedy položit otázku: Máme v našich životech něco, o co se můžeme opravdu pevně opřít? Já bych se pokusil vám nabídnout několik svých postřehů, které mi pomohly opřít si svůj život o pevnější základ.

Asi bych měl začít malým představením své duchovní cesty. S duchovními otázkami jsem se vážně setkal až ve svých osmnácti letech. Pomohl mi k tomu můj spolužák ze střední školy. On mne v roce 1986 poprvé přivedl do sboru Církve československé husitské v Plzni. Tam jsem se setkal s příjemným prostředím a milým přijetím. Začal jsem proto pravidelně navštěvovat bohoslužebná shromáždění a biblické hodiny. Vše jsem objevoval s upřímnou zvědavostí a nefalšovaným zaujetím. Můj zájem byl tak veliký, že jsem začal postupně uvažovat o studiu na teologické fakultě. Po dvou letech jsem toto své přání skutečně naplnil.

Během studia jsem se seznamoval s mnoha novými věcmi, a tak jsem musel o nich také více přemýšlet. U některých to nebylo příliš obtížné, ale u jiných to bylo horší. Ne proto, že by to bylo rozumem nepochopitelné, ale proto, že se to mírně rozcházelo s jinými poznatky, povětšinou filozofickými nebo vědeckými.

MŮJ DŮM NA SKÁLE

Luděk Pivoňka,
ústřední duchovní

Jak ale správně zareagovat na takovouto situaci? Má pravdu náboženská víra, nebo racionální věda?

Tehdy jsem byl trochu zmaten a nebyl jsem si jist, čemu dát přednost. Dnes to mám o hodně jednodušší, neboť vím, že obě oblasti poznávání nestojí proti sobě, ale vzájemně se doplňují. Není tedy se třeba bát ani vědy, ani náboženství. To některým současníkům není zcela jasné, a tak mají pocit, že náboženská víra je něco iracionálního, co je třeba z moderní společnosti raději vyloučit.

Přesto musím přiznat, že některá náboženská dogmata mohou působit poněkud iracionálně, například dogma o Nejsvětější Trojici. Problém tohoto dogmatu není v tom, že si někdo Boha představuje jako tři osoby, ale v tvrzení, že Bůh je trojjediný. Křesťané si zakládají na svém monoteismu, ale ve skutečnosti vyznávají triteismus. Trojjedinost pak bude pro logicky uvažujícího člověka asi stejně pochopitelná jako představa kulaté krychle. Proto by křesťané měli raději svoji víru přesněji definovat do podoby vyznání trojitého Boha, a nikoliv Boha trojjediného.

Když jsem při svém teologickém bádání procházel těmito úskalími, začal jsem si klást otázku, na čem tedy postavím svůj život, aby nestál na písku nekonečných pochybností a racionálních nelogičností. Už tehdy mi bylo jasné, že pravdu ale obejít nelze. Bez pravdy totiž nelze stát pevně na obou nohách.

Co je ale pravda? A co je pravda v náboženství? Věda se ráda chlubí, že její poznání je postaveno na velmi dobrých základech. Dnes je jasné, že ani věda neposkytuje neotřesitelné jistoty. Její teorie jsou více či méně pravděpodobné, ale ne zcela nezpochybnitelné. Svoje tvrzení musí věda dokazovat a tím se často liší od náboženství, které svoje články víry dokazovat nechce a většinou ani dokazovat nemůže. Víra je tedy spíše postavená na důvěře než na nějakých jistotách.

Přesto je mi věda a její metoda sympatická. Není náhoda, že jsem se stal unitářem, který všechno zkoumá a pozorně prohlíží ze všech stran, a pak se snaží držet jen toho, co je dobré a pravdivé. Asi se nám unitářům ani v budoucnu nepodaří všechno prozkoumat tak, abychom již žádné pochybnosti neměli, a tím získat na naší duchovní cestě skutečně neotřesitelnou půdu pod nohama.

O co bych se tedy mohl pevně opírat já? Když jsem zkoumal mnohá náboženství, objevil jsem, že některá témata jsou v těchto systémech překvapivě společná. A právě u souladu v jejich odpovědích bych začal s hledáním onoho domu na skále. Kde se náboženství shodují, tam se podle mého názoru zvyšuje pravděpodobnost přiblížit se pravdě. Kde se naopak rozcházejí, tam bych pravdu hledal opatrněji.

Přesto shoda nebo neshoda nemusejí znamenat jistotu. Jistotu bychom našli tam, kde bychom se o duchovní realitě mohli přesvědčit osobně. Pokud se mi osobně zjeví můj zemřelý příbuzný, je to pro mne stejně jisté, jako bych v lese

viděl živou srnku. Někdo by ale namítl, že vidět ducha a vidět srnku je něco úplně jiného. Není to pravda. To, že někteří lidé ducha neviděli, neznamená, že duchové neexistují. Jenom je to událost výjimečná.

Přesto na duchovní cestě nejsme vedeni jen vlastními zkušenostmi. V mnohých případech se musíme spolehnout i na zkušenosti druhých. To už ale přecházíme ze sféry jistoty do sféry pravděpodobnosti. Moudří lidé se však neučí jen ze svých zkušeností, ale i ze zkušeností jiných lidí.

Mohu uvést jednoduchý příklad. Představme si, že se nějaký mladý muž v osmnácti letech seznámí s mladou dívkou a vezme si ji za ženu. Prožijí krásný harmonický vztah a rozdělí je až smrt v pozhnaném věku. Tento muž poznal jedinou ženu ve svém životě. Myslíte si, že by vám lépe poradil, jak si vybudovat úspěšné manželství, než psycholog, který poznal stovky úspěšných a neúspěšných párů a objevil určité zákonitosti manželského soužití? Troufám si tvrdit, že pravděpodobně ne. Jedinou zkušeností totiž poznáváme jen nepatrný střípek celkové skutečnosti.

A tak je to i s duchovní cestou. Je dobré učit se i ze zkušeností druhých. Proto moje duchovní cesta není protkána jen samými jistotami, ale často se musím ve své víře spolehnout pouze na větší nebo menší pravděpodobnosti. Ale to nijak nesnižuje moji životní pohodu a spokojenost.

Čemu tedy věřím a na čem bych rád budoval svůj dům na skále?

1/ v nesmrtnost lidské duše. Lidská duše se při početí nerodí a při smrti neumírá. Prochází mnoha zkušenostmi při jednotlivých inkarnacích, a tak se stále učí novým věcem a pracuje na svém sebepoznání a sebezdokonalování. Jejím cílem je dosáhnout božské dokonalosti. Duši nelze zničit, a tak není třeba se bát o svůj přítomný život. To nejhorší si může člověk udělat pouze sám, a to tím, že ve svém vývoji nikam nepokročí. Tato moje víra se opírá o mnoho rozmanitých zkušeností tisíců lidí po celém světě, a tak mi dává potřebný klid do každodenního života.

2/ v nejvyšší Inteligenci, která stvořila, udržuje a případně ničí hmotné světy podle své vůle. My jsme její duchovní součástí a ona se o nás s láskou stará. Pokud si to nepřejeme, nijak nám do života nezasahuje. Pokud si to přejeme, vstupuje do našeho života jako mocná Síla. Když se nám podaří s Ní navázat spojení, náš život získá čtvrtý rozměr, který nezná žádná omezení. Díky této božské Moci mohu pak s odvahou zvládat všechny svoje životní překážky, i když je to někdy spojené i s bolestí a utrpením. Vítězně překonaná utrpení a strádání pak postupně posilují a zušlechťují naše duše.

Ráda bych dnes společně s vámi zlehka otevřela jednu odvěkou lidskou otázku k zamyšlení. Nebudeme si klást náročné cíle na ni hned odpovědět, ale nevyklučuji, že dnes společně nebo každý sám zítra či za týden můžeme odpověď nalézt. Proto říkám: Otevřít dveře té otázky zlehka. Lomcovat těžkými dveřmi silou nemá žádný smysl.

JOB A BOJ A JISTOTA VÍRY

*Sofia Pavala,
duchovní*

•••••
Otázka, kterou otvírám, je otázkou po Jobovi. Otázka, kterou si klade lidstvo od nepaměti. Proč se lidem (záměrně nezdůrazňuji, zda dobrým nebo špatným) dějí zraňující věci (a záměrně nehodnotím, jestli dobré nebo špatné). Když se stane něco náhle zraňujícího v našem životě, buď nám osobně, nebo našim blízkým lidem, bezprostředně se nás to dotýká. Ať je to vážná nemoc, existenční potíže, nebo se nám zkrátka nedaří... Ptáme se: Proč? Proč zrovna já? Co jsem komu udělal? Cítíme obrovskou nespravedlnost. A obvykle začneme reagoval tak, že začneme hledat viníka. Úplně zapomeneme na to, že nás maminka v dětství učila, že ukazovat prstem se nemá... Jsme ublížení, a tak hnedka začneme ukazovat prstem, a to zpravidla třemi směry.

Takže. První příklad viníka: Nemůžu jet na dovolenou, protože na to nemám finance, a soused se jede potápět do Egypta už podruhé, protože byl ve firmě povýšen místo mě. Kdo za to může? Jistěže on, soused. Ten. (A ukážu na něho prstem směrem před sebe.) Stará anekdota vypráví o Čechovi, který se modlí k Bohu: „Pane Bože, můj soused má kozu a ta mu dává hodně mléka.“ Bůh ho přeruší a říká vlídně: „A ty, můj synu, bys jistě chtěl mít také takovou kozu, že?“ A Čech odpoví: „Ne, Bože, já bych jenom chtěl, aby ta koza sousedovi chcipla.“ Starý vtip potvrzují i psychologické studie – lidé se nestarají ani tak o to, kolik mají sami, ale spíš o to, kolik mají v porovnání s ostatními.

Druhý příklad viníka: Pohádám se s blízkým člověkem kvůli banalitě. On pak rozčilený nasedne do auta, po pár kilometrech nezvládne zatáčku... Kdo za to může? No přece já, (ukazuji prstem na sebe) a vyčítám si, proč jsem radši nemlčela, neměla jsem říkat všechny ty příšerné věci, vždyť většinu z nich jsem tak vůbec nemyslela a je to všechno jen moje vina. Člověk tak bloudí v sebemrskáckém bludném kruhu vytvořené viny. Často říkáme: Budu si to vyčítat do kon-

ce života..., nebo do nejdelší smrti na to nezapomenu...Ublížujeme si záměrně a vědomě a především zcela zbytečně. Situace, které se staly, se už nikdy nevrátí. Člověk na své cestě musí jít dopředu, protože zpátky není návratu, přírodní zákony tak prostě fungují.

Třetí příklad viníka: Navštívíme dětskou onkologii. Nemusím to jistě rozvádět dál, všichni si umíme představit dětské oči plné utrpení. Nebo nepochopitelný útok v Nice. Jeden člověk nasedne do nákladáku a záměrně najíždí do lidí na kolonádě, kteří oslavují pád Bastily. Zemře hodně lidí, dost z nich je ve vážném stavu v nemocnici (dle momentálních zpráv, které mám v době psaní tohoto textu). Lidé, kteří společně s dětmi udělali „špatně“ pouze to, že se šli podívat na každoroční slavnosti. Byli ten den a hodinu na tom nesprávném místě. A co takhle hladomor, bída; v Koreji například hrozí hladomor kvůli suchu, v roce 1993 tam zemřelo na následky nedostatku potravy 3,5 milionu lidí, a hlad ve světě, jak se vyjádřil papež František, nabral dnes skandálních rozměrů... Kdo může za všechny tyhle masivní skandály? Bože, copak to nevidíš? Jak můžeš dopustit všechna ta zvěrstva, co se dnes dějí? A viník je tam nahoře (ukazujeme prstem vzhůru...).

Tak jak to tedy vlastně všechno je? Abychom se v tom vyznali, musíme jít na začátek. A na počátku bylo slovo, to slovo bylo u Boha, to slovo bylo Bůh, jak pravil apoštol Jan. A jak pravil Jan Werich:

Lidi na lidi jsou jako saně,
člověk na člověka jako kat.
Podívejme se na ně,
musíte naříkat.
Obr do pidimužíka mydlí,
domnívaje se, že vyhraje.
Klidně sedme na židli,
čtème bibli, tam to všechno je.

Když bible, tak bible. A začneme od Adama, protože ten tady byl první. Kdyby se nenechal od Evy přemluvit a nesnědl to jablko ze stromu poznání dobra a zla, mohl si bezstarostně užívat celoživotní dovolenou v Edenu. Takhle to potom musel řešit fíkovým listem a celoživotním pocitem viny. Protože Adamův hřích, provinění vůči Bohu podle církve prvotní, s sebou přináší jedno neblahé dědictví. Vinu.

Vina se ocitá ve všem našem konání, a aniž si to možná uvědomujeme, stále ji hledáme. Buď v tom druhém, nebo v sobě, a v případě rozumem neuchopitelných těžkých životních situací v tom, co nás přesahuje, tedy v Bohu.

Ale vraťme se k Jobovi. Tato starozákonní kniha zdánlivě nabízí odpověď na otázku, proč se zraňující věci dějí lidem. Dává však odpověď na něco jiného. Protože najít ono PROČ je zcela mimo lidské možnosti a kategorie poznání. Kdo byl Job, se dozvídáme hned v prvním verši: ob 1:1, „V zemi Úc žil muž jménem Job. Ten muž byl bezúhonný a poctivý, bohobojný a prostý všeho zla.“

Byl prostý všeho zla, to je možná ten důvod, proč před Boha předstoupí Satan, aby Joba pošpinil. Tvrdí, že Job slouží Bohu jen proto, že ho Bůh chrání, tedy ze ziskovosti. A tak Satan žádá svolení Jobovu víru a věrnost podrobit zkoušce. Bůh na to kývne. Proč jsou spravedliví lidé vystaveni utrpení? Tuto otázku si Job klade poté, co ztratí rodinu, majetek i zdraví. Bůh vlastně bere Jobovi všechno, co měl. Tři Jobovi přátelé, Elifaz, Bildad a Sofar, jej přicházejí „utěšit“ a probrat s ním tuto zdrcující řadu tragédií. Tvrdí, že Jobovo trápení je trestem za hříchy, které v životě má. Job přesto zůstává loajální vůči Bohu a prohlašuje, že nežil v hříchu. Čtvrtý muž na scéně, Elihu, říká Jobovi, že se má pokořit a poddat Bohu, jestliže se Bohu zachtělo pomocí zkoušek pročistit Jobův život. Nakonec se Job ptá samotného Boha a dostane se mu cenné informace o Boží svrchovanosti a o tom, že musí Hospodinu zcela důvěřovat. Jobovi se potom vrací zdraví, spokojenost i majetek, a to mnohem víc než předtím.

I my se někdy ocitáme v životní situaci, kdy se stáváme Jobem. A Job v nás volá po spravedlnosti, dožaduje se odpovědi a lomcuje zavřenými dveřmi té palčivé lidské otázky: Proč? Chceme znát důvod za každou cenu, ale pochopit máme něco úplně jiného.

Protože se pohybujeme v biblickém tématu, které aplikujeme analogicky na naši vlastní životní situaci, představme si velice inspirativní scénu, ve které hraje hlavní roli apoštol Pavel: Pavel, Žid z Tarsu, tehdy ještě Šavel, byl svého času zásadní odpůrce Ježíše. Byl právě na cestě do Damašku, když ho jakási síla srazila k zemi jako blesk a oči mu oslepilo světlo. Uslyšel hlas: Šavle, Šavle, proč mě pronásleduješ?

Aby člověk něco zásadního pochopil, musí klesnout až na úplné dno své podstaty a pohlédnout do hlubiny lidské preexistence. Aby uslyšel hlas: PROČ SÁM SEBE PRONÁSLEDUJEŠ? Protože pravému pochopení předchází pád z piedestalu vlastní důležitosti. Bereme se příliš vážně. Zakládáme si na svých osobních či profesních rolích, pěstujeme si tu falešnou rostlinku, kterou nazýváme spokojený život, avšak co je to spokojenost? Dobře placená práce? Plná lednice? Společenská prestiž? A pak to přijde a stane se něco, co nás z toho falešného trůnu srazí a my se válíme u cesty v prachu jako spravedlivý Job, pokryti vředy a boláky, v hmotné nouzi, bez přátel, a ptáme se: Proč? A kde je to všechno, co jsme považovali za spokojený život? V prachu, protože prach jsi a v prach se obrátíš. Když je člověk

v prachu a na zemi, má zcela jinou optiku a úhel pohledu, než ten, kdo sedí vítězně na koni. Stará pravda.

Ale tvůrcem a hlavním hercem příběhu našeho života jsme jen my sami. Kdo jste? Kým si myslíte, že jste? Život nám ovlivňuje celá řada domněnek, aplikovaných pravidel, názorů druhých lidí. Nad tím člověkem v prachu, poníženým, nemocným a ožebračeným, stáli jeho „přátelé“ a všichni chtěli přispět svou troškou do mlýna, tedy, svým názorem na to, proč Job trpí. Všichni máme spoustu řečí a názorů na neštěstí a bolest druhého a pátráme po důvodech, proč tomu tak je. A mnohdy dospíváme k závěru, že si za to všechno vlastně může on sám. A na druhou stranu, kolikrát se nám v životě stalo, že než jsme se rozhodli něco udělat, přemýšleli jsme, co by tomu řekli lidé. Žijeme v této konstrukci pojmání světa už tak dlouho, že nám to nepřipadá divné. Ale skutečnost je taková, že náš život za nás nežije nikdo jiný než my sami. A člověk je v posledku vždycky v tom boji za svůj život sám.

Přemýšlejte: Kým si myslíte, že jste, není totéž, kým si myslí, že jste, jiní lidé okolo vás, a není to současně úplně totéž, kým opravdu jste. Být Jobem na začátku knihy Job a být Jobem na konci této knihy je něco úplně odlišného. Job je považován za spravedlivého na začátku, zatímco potom, když mu Bůh vezme všechno, co má, včetně lidské důstojnosti, jeho přátelé ho oceňují jako hříšníka. A závěrem je opět spravedlivý a všechno je mu vráceno. Ale něco je jinak. Job v hloubi svého nitra došel pochopení. A musel si pro něj dojít cestou hodně trnitou. Job na konci knihy je jiným člověkem; pochopil, že nestačí být pouze pasivně spravedlivý. Věřit v Boha nestačí, osobní zkušenost víry totiž znamená vědět, mít jistotu. A této jistotě se svěřit. Svěřit se Bohu v odhodlání, s pokorou a z celé své bytosti.

Takže, jak že to všechno je? Jan Werich říká, že:

Samuelova kniha nám povídá,
jak na žida přišla veliká bída,
jak ti bídni Filištiní
válku vést nebyli líní,
až potkali Davida.
David šel do války
volky nevolky,
z velké dálky
nesl bratrům homolky.
V pochodu se cvičil v hodu,
dal si pro strejčka Příhodu
tři šutry do tobolky.

Hej, hej,
kam se valej?
Vždyť jsou malej!
Takhle Goliáš ho provokuje.
David slušně salutuje.

Když mu ale obr plivnul do očí,
David se otočí,
prakem zatočí.
Když začínáš,
no tak tumáš.
Byl jsi velkej
já měl kuráž.
A jakej byl Goliáš!

Představme si ten děj asi takhle: Obrovský Goliáš je překážka v našem životě. Ať ji představuje pocit viny za odpovědnost za věci minulé, co jsme kdy pokazili, nebo bytostný strach žít či strach zemřít. Je překážkou, která nám stojí v cestě jako obrovský menhir. Brání nám jít dál. Ale my jsme Davidem, lidským nepatrným tvorem a máme prak a tři šutry v tobolce. Tři pořádné šutráky na cestu životem, za který si budeme bojovat. Protože je jen jeden a je náš a my si za něj zodpovídáme sami. Když se nám nedaří, není to ničím vina. Obviňovat sebe, druhé lidi nebo Boha je pošetilá zbytečnost, není nám to nic platné. Tyhle tři šutry si neseme jako zátěž, kterou je nutné odhodit. Přesně zamířit a porazit třemi hody ten menhir, překážku v cestě.

Takže, jak víme, ukazovat prstem se nemá...

První šutr je vina. V našem srdci je schovaná neopakovatelná moudrost, to je ten vzkaz od Joba. Opravdovou duchovní cestu nenajdeme listováním v katalogu duchovních směrů, nejedeme přece na turné po spirituálních zážitcích. Naše cesta je v nás. Víím, někdy je těžké zbavit se věcí materiálních a o to těžší těch nemateriálních. Ale přijde okamžik, taková skulina v čase, kdy je možné to udělat. Teď. Změna celé dosavadní koncepce, kterou nám přibalili do poutnické mošny, jakou je praktický návod, jak žít. Vytvořme si svůj vlastní a originální způsob, který bude jen náš. A začněme hned u toho, že si odpustíme všechny prohřešky, které jsme sami na sobě napáchali, a všechny zátěžové věci z mošny vyhážíme. Půjde se nám po cestě dál lehčeji.

Druhý šutr je piedestal naší vlastní důležitosti. Neberme se tak vážně prosím. A neberme si nic osobně, není potřeba se zabývat a řešit a vytvářet si konstrukce

o světě, který nás obklopuje. Svět kolem je úžasný takový, jaký je. Vymýšlet si bájně historiky o sobě a pomlouvačné příběhy o druhých lidech je, jako když natáčíme film podle mizerného scénáře a s falešnými herci. Sami sebe si pak totiž namlouváme, že jsme tím, kým vůbec nejsme. Pravda je taková, že jsme. Jednoduché. Prostě jsme. Když se Bůh zjevil Mojžíšovi v podobě ohně v trnitém keři, představil se: „Jsem, který JSEM.“ Budme tedy JSEM, a nic víc a nic míň...

Třetím šutrem je podceňovačnost. Ačkoliv si o sobě myslíme, jací jsme na svém piedestalu důležitosti skvělí a báječní, jak nás všichni kolem uznávají, jak jsme ctihodní občané, stejně se nebetyčně podceňujeme. Příliš nám totiž záleží na tom, jak nás vnímají ti druzí, jaký názor si na nás udělají noví známí, chováme se jako člověk v zrcadle, které buď opticky zeštíhluje, nebo rozšiřuje a pokřivuje. Uklidním vás, stejně si na vás udělají nějaký názor, který budou mezi sebou konzultovat, takže je jedno, jak hodně se snažíte udělat na druhé lidi dojem či nikoliv.

Opakuji, budme JSEM. Nic víc, nic míň. Když si s vámi někdo nebude chtít na tom písčovišti života hrát, pak si s ním nehrajte a postavte si z písku vlastní hrad. Hlavně se nepodceňujte, není to hezké. Jak říká moudře jedna dětská říkanka: „Kdo to říká, ten to je, tomu se to rýmuje.“

A to je pro dnešek všechno, co mělo být vyřčeno. Vlastně to není úplně všechno. Werichův text o Davidu a Goliášovi vznikl roku 1938, málokdo však asi ví, že o 14 let později, napsal pokračování. Pár slov Jana Wericha z roku 1952, která jsou možná poselstvím pro nás tady a teď...

Jestli masy nebudou dost masívní
a zůstanou ještě pár let pasívní,
stanou se pak tyto masy asi už na věčné časy radioaktivní.
Víte, co je zapotřebí nápadů
jak se zbavit nukleárních odpadů?
Víte-li, co zla natropí bez kontroly izotopy tisíc let po dopadu?
Ba jó, my to víme a tvrdíme:
Mějme hlavy v písku jako pštrosi, nejvejš nám to spálí šosy.
Jenže lidem nejde jenom o šosy
ale o krk i značné obnosy,
a proto by měly masy říct své slovo všemi hlasy, dřív než nás smrt pokosí...

VÍRA. DÁVÁ JISTOTU?

*Libor Mikš,
duchovní*

Úvod

Opět mne oslovil Pepa Musil s prosbou, zda bych nenapsal článek do dalšího čísla časopisu Unitářská mozaika. Minulý článek o modlitbě se prý čtenářům líbil. Samozřejmě mne to těší, přesto mne svírá pocit, jak málo se mi do daného tématu podařilo proniknout. A teď tohle! Víra! To je opravdu velmi těžké téma. Právě víra je pro mnohé kořenem veškerého zla a tmářství ve společnosti. Víra, která se chápe jako synonymum náboženství a církve.

I. intermezzo

Tento článek jsem napsal jako úvahu. Mám s úvahou velmi dobré zkušenosti již od svých školních let. Úvaha se tradičně prezentuje jako jeden z nejtěžších literárních útvarů. Za mých školních let bývala postrachem žáků při písemných pracích – pravděpodobně je tomu tak dodnes. Příliš tomu nerozumím; já jsem si vždy vybíral výhradně úvahu, protože úvaha nemá žádnou pevnou strukturu. Tím jsem se vyhnul problému nedodržení formy, na což vždy doplatila asi polovina ostatních prací. Úvaha není postavena na „tvrdých“ datech, prezentuje pouze myšlenky autora, takže i nebezpečí prokazatelné věcné nesprávnosti je mnohem nižší a hlavně snáze omluvitelné. Ve výsledku pak byly moje práce většinou hodnoceny jako velmi dobré nebo výborné, v některých případech dokonce příkladné. Nepopírám, že to byla z mé strany vychytralost, takže to tak prosím berte.

Víra, důvěra, důvěřivost

Mám-li psát o víře či Víře, pak hlavní potíží, jako ostatně u většiny abstraktních pojmů, spočívá v jejich vnější nejednoznačnosti, v absenci přesné definice. A musím také říci, že to nepovažuji za jednoznačný nedostatek. Podporuje to mé vnitřní přesvědčení, že přesný obraz významu takových slov si musí každý pro sebe dotvořit sám. Samozřejmě v rámci určitých obecných mantinelů, jinak bychom si těžko mohli vzájemně porozumět. Takže zde ode mne nečekejte kompletní obraz. Budu rád, pokud se mi podaří nabídnout pár kamínků do vaší Mozaiky.

Nejprve se pokusím trochu více přiblížit, co si pod Vírou představuji já. Slovo víra je blízce příbuzné se slovy důvěra a důvěřivost a to jsou vlastnosti, které si mnoho lidí spojuje s hloupostí a neopatrností. Důvěra, důvěřivost a pro mne sa-

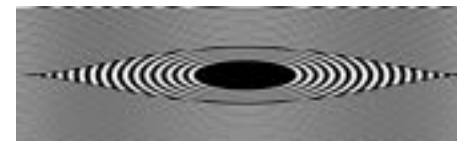

mozřejmě i víra jsou objektivně existující jevy, které samy o sobě nejsou ani dobré, ani špatné. Jako špatné nebo dobré je snad lze na základě konkrétních kritérií vyhodnotit ve chvíli, kdy je jasné, komu nebo čemu věřím či důvěřuji. Ano, mohu „věřit“, že můj tým vyhraje, že se neprijde na můj podvod, že zítra bude pěkně. Možná se to nenaplní, ale to mne většinou nijak vážně neohrozí. Mohu důvěřovat politikům, mohu důvěřovat podomnímu obchodníkovi nebo pojišťovákovi. Jak naivní! A důsledky mohou být mnohem citelnější... Toto ovšem nemáme na mysli v tomto článku. Mohu důvěřovat svému partnerovi, svému příteli, svému spolupracovníkovi. Jak riskantní! Ale důvěřovat bych měl, i když následky mohou být velmi vážné. Jenže ani toto není předmětem článku. Což nás přivádí k první indicii. Víra se týká oblastí s mnohem závažnějšími dopady. To je také past, do které se chytne i mnoho přemýšlivých lidí. Vidí negativní důsledky, které přináší určitá Víra, a domnívají se, že Víra je obecně škodlivý jev.

Víra může být formulována jako víra či Víra „v někoho, něco“, nebo jako víra či Víra „někomu, něčemu“. Může to vypadat jako prázdné slovíčkaření, jenže sémanticky to je rozdíl. Škoda že při dnešním znásilňování češtiny již některým ten rozdíl opravdu uniká. Já se přikláním k druhé verzi a nechám na vás, zda to učiníte tématem své meditace.

Nějaký druh Víry je integrální součástí každé osobnosti, což je druhou indicí. Takže co nám zbývá? Plně si ji uvědomovat a nebyť její obětí. Typickým příkladem, kdy se člověk stal obětí, je přesvědčení o své pravdě, kterou se snaží nekompromisně a netolerantně nutit ostatním.

Každý z nás má určité představy o tom, jak funguje tento svět, o jeho smyslu, o smyslu života obecně i o smyslu života vlastního. Neustále získáváme zkušenosti a vnímáme nové informace o okolním světě, a na jejich základě představy upravujeme. Mnoho lidí se chytá do pasti racionalismu. Domnívají se, že jediné pouhým rozumem lze dosáhnout opravdového a správného vědění. Formu jakékoliv víry či Víry pokládají za slabost a nedostatečnost rozumu. Typickým a známým příkladem je Richard Dawkins. Argumentace proti je složitá a může

být ošidná. Velká opatrnost je zcela namístě. Každý člověk má nějakou víru, ať již si to uvědomuje nebo ne. A pokud o ni přijde a nedokáže ji nahradit jinou, může skončit i sebevraždou.

„Tam leží bez víry samovrazi. Tam leží Maryčka Magdonova.“ (Petr Bezruč, Slezské písně)

Pokusím se uvést jeden příklad argumentace. Matematika je královnou věd. Ale i ona je vystavěna na axiomech, které se sice pokládají za „rozumné“, ale dokázat je nelze. Byla by to nesmyslná tautologie. Ale bez nich by celá tato důmyslná stavba nebyla k ničemu. Například v Euklidově geometrii platí pět základních axiomů. Zajímavostí je, že popřením pátého axiomu (bodem v prostoru lze vést pouze jednu rovnoběžku s přímkou, která vede mimo tento bod) bylo možné vytvořit ohromnou nástavbu tzv. neeuklidovských geometrií. Opět platí, že dokazovat jak platnost, tak neplatnost pátého axiomu postrádá smysl. Tím se dostávám ke třetí indicii. Smysluplná Víra by měla představovat takovéto „axiomy“, na nichž já, myslící bytost se svobodnou vůlí, budu své poznání o okolním světě. Tyto axiomy musí být dostatečně pevné a odolné, aby se každou chvíli nesespaly a já je nemusel stále opravovat, případně budovat znovu. Jakmile se vám to podaří, pak se vaše drobné víry změní ve Víru. To se ovšem nemusí podařit hned napoprvé, proto také musím být připraven v případě nutnosti k jejich korekci. Příkladem může být okřídlené Descartesovo: „Myslím, tedy jsem.“ To není špatný axiom, pokud vás vnitřně oslovuje. Mně se líbí, ale za postačující Víru ho nepovažuji.

V čem spočívá moje Víra? Předně se domnívám, že každý člověk potřebuje v životě vnímat nějakou autoritu. V dětství by tuto roli měli plnit rodiče, v dospělosti Bůh. Rodiče mohou v této roli zklamat; je to tragédie, ale vy to jako dítě zpravidla nemáte možnost výrazně ovlivnit. Bůh vás v této roli zklamat nemůže. A pokud se to tak jeví, není to vinou Boží. V této souvislosti mne napadá odklon mnoha lidí od víry v Boha po 2. světové válce. „Kdyby Bůh existoval, nikdy by to nepřipustil.“ Mimo jiné, druhé zajímavé téma k meditaci.

Absurditou jsou pak „ateisté“, kteří jako náhražkové autority přijímají různé „polobrity“ šoubyznysu. Tragédii mnohdy představují akademicky vzdělaní lidé vyjadřující se veřejně silou své autority k záležitostem, jež nespádají do okruhu jejich profesního zájmu.

Curriculum vitae

Můj vývoj v mládí je poznamenán výchovou v ateistickém prostředí, a to nejen v rodině, ale i komunitě, kterou představovala v té době zejména škola. V té době jsem celkem bezmezně věřil všemu, co mi oficiální vzdělávací instituce předkládaly. Lidem, kteří nějakým způsobem přiznávali svou víru v boha, jsem se celkem

nepokrytě vysmíval a nechápal jsem, jak vůbec někdo může takovým nesmyslům věřit. V té době jsem dělal celkem běžnou chybu; nedělal jsem totiž rozdíl mezi svou představou o bohu a Bohem samotným. A z nesmyslnosti své představy jsem vyvozoval nesmyslnost boží existence.

Zejména studium na střední škole mne přivedlo k hlubšímu zájmu o filosofii, byť nám byla podsouvána především filosofie materialistická. Přesto i dodnes vnímám v tom, co nám bylo předkládáno jako dialektický materialismus, střípky pravdivého popisu okolního světa. Mimo jiné jsem si ale začal uvědomovat, že ateistický přístup není žádnou výhrou, nedá se nezvratně dokázat, že takovýto přístup je jediný správný, takže i k jeho přijetí je nutná „víra“. Zároveň jsem si začal uvědomovat omezenost platnosti vědeckých teorií, které ovšem školský systém předkládá žákům jako nezvratné pravdy. Markantní to je zejména v případě Darwinovy evoluční teorie, ale také v pohledu na dějiny, které jsou spíše „historií psanou vítězi“. Začal jsem se zajímat i o psychologii, přečetl jsem celou řadu psychologických a filosofických děl – E. From, K. G. Jung, A. Adler a samozřejmě S. Freud. Asi ještě dále se dostali například B. Kafka nebo S. Grof. Vedle matematiky a astrologie právě psychologie pro mne tvoří trojlístek základů veškerého poznání.

Studoval jsem antické báje, lidovou slovesnost, E. Dänikena i V. Zamarovského. Kompletně jsem přečetl celou bibli, a také výklady, např. Z. Kosidowského. Nikdy se ze mne nestal věřící, který pravidelně chodí do kostela a předkládá bohu své problémy v očekávání, že on je vyřeší. Postupně jsem začal studovat i autory, jejichž existenci oficiální vzdělávací systém „tají“. P. Brunton, E. Swedenborg, P. Mulford, R. Steiner, J. Malariak, M. Heindel, P. D. Francuch, P. Danov aj. Čestné místo a zmínku si nepochybně zaslouží i naši velikáni J. A. Komenský, J. Hus nebo P. Chelčický. Zajímal jsem se i o jiná náboženství, tedy zejména hinduismus – zvládl jsem přečíst Mahábháratu, buddhismus (ano, já jej považuji za náboženství) i islám. Z těchto základů jsem si postupně začal vytvářet vlastní obraz světa. Zdaleka není pro mne tato práce u konce, neustále trvá a nedělám si iluze, že bych ji dokázal během tohoto života dokončit.

Popis mé vlastní Víry

Základem mé víry je poznatelnost světa. Víru nepokládám za cíl našeho snažení, ale pouze za nutný prostředek, nástroj, který nás má dovést ke konečnému poznání. Takže si vytvářím určitou koncepci o smyslu a fungování tohoto i jiných, vyšších světů. Jsem si vědom, že moje koncepce nemusí být, a s velkou pravděpodobností ani nebude, zcela správná. To ale nevadí, protože i ne zcela přesná představa nás může dovést k určitému vyššímu stupni poznání. Právě na základě

dosaženého stupně poznání jsme schopni později korigovat své vlastní představy. Proto je nutné se vyhnout dogmatismu, protože ten korekci představ brání.

Součástí mé představy jsou všeobecně platné zákony a zásady Universa jako součást představy, již nazýváme Bůh. Tyto zákonitosti se promítají (interpretují) do našeho zjeveného světa, a ten jsme schopni vnímat svými smysly a analyzovat svým rozumem a inteligencí. My tyto interpretace pak poznáváme v jednotlivých oborech jako zákony fyzikální, matematické, geometrické, přírodní atd. Mimo jiné je možné ze vztahů poznáných v jednom oboru předpokládat podobné vztahy i v oborech jiných. Nám v současné době za takový etalon slouží matematika. Podobným etalonem je i astrologie, ale na tu je v současné době nabaleno mnoho balastu. Jedná se o interpretaci stále týchž prazákonů Universa, takže při určitém stupni zobecnění a abstrakce jsme schopni poznávat přímo tyto původní prazákony a archetypy jednání. A to nás vede k bližšímu poznání boha či Boha. Jen úplný zaslepenec nevidí, že ve všem panuje hierarchie a řád. A jen člověk velmi naivní se může domnívat, že dokonalý systém a řád může vzniknout a udržovat se náhodou, bez vůle a úsilí. Platí tedy maxima Trismegistova: „Jak nahoře, tak dole.“

Smyslem života zde na Zemi je naplněný život sám. Naše bytí zde v materiálním prostředí nepovažují za trest, nemůžeme materiální stránku odmítat. Má nám zprostředkovat poznání, k němuž bychom se mimo materiální svět nedostali. I přesto, že bychom neměli ztrácet ze zřetele duševní a duchovní stránky života, k poznatkům o nich nás přivádí právě tvorba v materiálním světě. Proto bychom neměli příliš mnoho času trávit v kostelech ani planým teoretizováním. Nejlepší modlitbou je dobře odvedená užitečná práce. Práce, která přináší užitek nejen nám, ale i našemu okolí. Poznatky nepřetavené do praktické činnosti jsou neúplné. Jedině praxe může potvrdit správnost našeho poznání a posunout nás ve vývoji dále.

Jsem přesvědčen, že každý, kdo dosáhne určitého poznání, má povinnost o tom informovat ostatní. Pouze informovat, nikoli za každou cenu přesvědčovat, nebo dokonce ostatní nutit, aby převzali jeho vidění světa. Co si kdo ze sdělení vezme, je na něm. Poslání náboženské společnosti vidím v tom, že nabídne pomocnou ruku každému, kdo o to projeví zájem. Může jednotlivcům pouze radit, nikoli nařizovat, nebo dokonce za ně rozhodovat. V současné době nezastupitelnou rolí náboženských společností je podíl na vytváření společenského klimatu, v němž se správně vnímá hierarchie hodnot, morální zákony a řád. Domnívám se, že v současné době náboženské společnosti ve svém poslání žalostně selhávají, byť ne vždy to je pouze jejich vinou. Myslím si, že právě unitářské obce jsou jedněmi z mála, které mohou uvedené úkoly v nejbližší době naplnovat. To je důvodem, proč jsem se rozhodl pro práci duchovního NSČU.

II. intermezzo

Mohu se snažit sebevíc, všechny neoslovím. Svět je velmi barvitý a k poznání vede mnoho cest, k dispozici máme mnoho výrazových prostředků. Obrazy, hudba, zpěv, epika, poezie, drama, tanec nebo jen zdánlivě obyčejná procházka v přírodě. Každý jsme jiný, některé prostředky jsou nám blízké, jiným nerozumíme. Nechci soudit, který je lepší, považuji je za rovnocenné. Pro ty, kteří v mém textu dosud nic podnětného neobjevili, udělám poslední pokus o nápravu:

Zbloudilí.

Ti, kdož:

- myslí ostatních ve svůj prospěch manipulují, a na jejich blaho nehledí,
- domnívají se, že beztrestně mohou více ze společného bráti než druzí,
- pouze cizí písně pějí a vlastních neskládají,
- svědomí a jakýkoliv cit pouze za slabost a pomýlení myslí pokládají,
- nad druhé se silou povyšují a k robotě je nutí,
- smysl života pouze v radovánkách a uspokojování neřestných potřeb vidí,
- ctností neznají, úcta a pokora je jim cizí,
- lásku za sex, jež za peníze možno koupit, zaměňují,
- svobodu bez zodpovědnosti a práva bez povinností požadují, ti zbloudili na cestě Poznání a vzdalují se Bohu. Ti nenalezli pravou Víru a nevědí, co je to Láska.

Závěr

Dává nám tedy Víra jistotu? Zdánlivě v protikladu může stát nedávno vydaná kniha P. Rasora „Véra bez jistoty“. Veliký slovenský mystik J. Maliarik píše: „Véra je svetlo ani len slabouké.“ Ale je vůbec takto otázka položena správně? Mnozí mohou ve Víře spatřovat jistotu, avšak jedná-li se o víru prázdnou, která je nemotivuje k rozšiřování poznání, nepovažuji to za žádoucí. To se mi už zdá lepší situace těch, kteří se prohlašují za ateisty bez víry, ale o rozšíření poznání usilují. Již jsem výše uvedl, že ve skutečnosti i oni z nějaké víry vycházejí. A osobně jsem přesvědčen, že pokud je jejich úsilí o poznání poctivé a trvalé, nakonec je to k Bohu přivede.

(Ostrava, červenec 2016)

VÍRA

Stromy se sklánějí nad hladinou.
Rosa už klesla.
Slunce zašlo za obzor.
Nevidím jeho zář,
jen čekám,
že přijde zas a potěší mě...

Pavla Vaňková

